

รื่องรอยประสบการณ์มองผ่านประกันคุณภาพ

นายสนธิญาณ รักษาภักดิ์

หัวหน้าฝ่ายมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

สำนักงานประกันคุณภาพ

ความนำ

ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาของสถานการณ์ที่จัดว่าอึมครึมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ด้วยเหตุที่ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินคุณภาพที่ใช้สำหรับการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) องค์การมหาชน กำลังอยู่ในช่วงสุญญากาศ คือว่างเปล่า ทั้งๆ ที่ผ่านการประชาพิจารณ์มาแล้วถึงสองปี (๒๕๕๗ และ ๒๕๕๘) นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจเป็นอย่างยิ่งสำหรับวงการการศึกษาที่ทุ่มเทงบประมาณถึงขนาดนี้แต่ก็ยังไร้วิสัยทัศน์ที่เรียกว่าหาจุดหมายปลายทางไม่เจอ ปัญหาอย่างนี้คงไปโทษ สมศ. เพียงลำพังคงไม่ได้ มีหลายองค์ประกอบและหลากหลายปัญหาซึ่งสะสมมาเป็นเวลานานที่ต้องได้รับการปรับปรุงและแก้ไข กอปรกับช่วงนี้เป็นช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติทั้งคนทั้งประเทศ ภาวะการเช่นนี้ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการเลย แม้ว่าจะระดมพลมาเป็นจำนวนมากก็ตาม จะว่าเป็นยุคข้าวยากหมากแพงก็มีใช่ จะว่าไม่มีคนเก่งกล้าสามารถ มีไหวพริบและปฏิภาณชนิดที่เรียกว่าพระเอกขี่ม้าขาวก็หาไม่ คนชนิดที่ว่ามีถมเถไปจนดาชด้นชนิดที่เรียกว่าแทบเดินชนกันตายก็ว่าได้ เห็นได้จากสถาบันระดับอุดมศึกษาในเมืองไทยทั้งของรัฐและเอกชนรวมกันแล้วพาเข้าไปเกือบสามร้อยแห่ง จะหาคนเก่งชักรคนไม่ได้เขี้ยวหรือ? คำถามที่ต้องติดตามต่อไปก็คือว่าทำอย่างไรคนกลุ่มที่ว่าจะพร้อมเพียงกัน คือ สามัคคีกัน ได้แก่ ประองตองกัน จะไม่ตา ไม่ว่า และจะไม่บ่น (ต่อกันและกัน) ต่างเดินยึดดอกออกมาร่วมด้วยช่วยกัน ด้วยมีจุดหมายเดียวคือเพื่อจรรโลงสร้างสรรค์งานประกันคุณภาพของประเทศให้มั่นคง ยั่งยืน และน่าเชื่อถือ ทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ จากข้อมูลที่ปรากฏตามสื่อทุกวันนี้เราจะเห็นได้ว่า การจัดอันดับด้านการศึกษาของไทยในระดับอาเซียนด้วยกันแล้ว การศึกษาของไทยอยู่อันดับท้าย ๆ ของตาราง สิ่งเหล่านี้บ่งบอกอะไรหลาย ๆ อย่างว่า ต่อไปนี้ ถ้าเรายังมัวแต่ทะเลาะกัน แย่งหน้าที่กันบริหาร กล่าวโทษโยกย้ายกันว่าคนโน้นผิดตนเองเท่านั้นถูก ยังแบ่งฝักแบ่งฝ่ายแบ่งกลุ่ม แบ่งสี ขาดความสามัคคี ตอบได้เลยว่าอีกไม่นานจากนี้ไปการศึกษาของไทยเดินตามหลังพม่า เวียดนาม สปป.ลาว หรือกัมพูชาแน่นอน นับเป็นปัญหาระดับชาติที่ผู้นำประเทศจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในระดับต้นๆ คงยากที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบใดๆ

การประกันคุณภาพ เป็นเครื่องการันตีความมีคุณภาพหรือความเชื่อมั่นในผลงานของงาน คน และ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สนับสนุนให้เกิดคุณภาพตามเป้าประสงค์ คุณภาพที่ว่านี้ต้องเป็นที่ยอมรับและ เชื่อถือของคนอื่น คนอื่นต้องมั่นใจและเชื่อใจได้ว่ามีคุณภาพจริงโดยมีผลการดำเนินงานเป็นที่ยอมรับ หรือเป็นประจักษ์แก่ชาวโลก และสามารถเทียบเคียง (Benchmark) กับส่วนงานอื่นที่มีผลดำเนินการ เป็นเลิศ (Best Practices) ได้อย่างเหมาะสมจนเป็นที่ยอมรับ ยกตัวอย่างเช่น รถยนต์ที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ทำไมราคาถึงได้แตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่มีล้อเท่ากัน มีเครื่องยนต์เหมือนกัน หรือมีสิ่งอำนวยความสะดวก เหมือนๆ กัน แทบจะไม่แตกต่างกันเลย คำตอบก็คือว่ายี่ห้อของรถยนต์แต่ละชนิดจะเป็นเครื่องการันตีได้ คนที่การันตีให้ก็คือคนที่ใช้อยู่ทุกๆ วัน นีเอง คนใช้รถแต่ละยี่ห้อจะเป็นคนเลือกว่าจะเลือกใช้ยี่ห้อไหน โดยยึดเอาทุนทรัพย์ที่ตนมีหรือสามารถผ่อนผันได้เป็นที่ตั้ง คนเหล่านี้ถ้าเป็นภาษาประกันคุณภาพจะ เรียกว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ถ้าเป็นภาษาทางการตลาดหรือทางธุรกิจจะเรียกว่าผู้บริโภค (consumer) เฉกเช่นเดียวกันกับการศึกษาในประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษามีมากมายก่ายกอง ทั้งของรัฐและเอกชน มีโปรโมชันทั้งลดแลกแจกแถมชนิดที่เรียกกันจนชินหูว่า “จ่ายครบจบแน่” เหมือนยี่ห้อรถยนต์ แต่มักมีคำถามตามมาว่า ทำไม stakeholder จึงตัดสินใจเลือกสถาบันการศึกษา กันไม่กี่แห่ง แม้นว่าจะมีค่าใช้จ่ายมากมายชนิดที่เรียกว่าเป็นหนี้ก็ยอม ซึ่งจะว่าไปก็ไม่แตกต่างจากราคา รถยนต์ที่กล่าวมานัก โดยเชื่อมั่นในคุณภาพ ตามเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. เชื่อมั่นในศักยภาพว่ามีคุณภาพทั้งองค์กรหรือสถาบัน โดยเชื่อว่าคณาจารย์และผู้บริหาร มีความสามารถในการบริหารและนำพาสถาบันให้เจริญก้าวหน้าจนเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีผลการ ดำเนินงานของสถาบันเป็นเครื่องการันตีหรือรับรองคุณภาพได้ เห็นได้จากการจัดอันดับของสถาบันการ ศึกษา ทุก ๆ ปี ไม่ว่าจะจัดในระดับไหนก็ตาม เช่น ท้องถิ่น เอเชีย หรือระดับโลก ล้วนมีชื่อและติดอันดับ ทุกครั้งไป

๒. เชื่อมั่นว่ามีคุณภาพและสังคมยอมรับได้ สามารถฝากผีฝากไข้กับบุตรหลานที่ส่งเข้า เรียนได้ โดยมองได้จากผลการดำเนินงานของสถาบันในรอบปีที่ผ่านมา เป็นที่ยอมรับได้ แม้นว่า ผลการจัดอันดับในระดับโลกอาจจะไม่เหมือนกับข้อ ๑ มากนัก แต่เมื่อว่าในระดับเอเชียด้วยกันแล้ว เรียกได้ว่าไม่อายใครก็แล้วกัน

๓. เชื่อมั่นว่ามีคุณภาพในระดับหนึ่ง จะว่าเลอเลิศก็มีใช่ จะว่าอ่อนด้อยก็ไม่เชิง ดูได้จากผล การดำเนินงานของสถาบันในรอบปีที่ผ่านมา โดยคณะผู้บริหารสามารถนำพาสถาบันผ่านการประเมิน คุณภาพทั้งภายในและภายนอกตามเกณฑ์ที่กำหนดทุกปี ส่วนผลการจัดอันดับต่างๆ ไม่ว่าจะป็นระดับ

เอเชียหรือระดับโลก อันนี้ไม่ต้องพูดถึงให้เปล่าประโยชน์ ยังห่างไกลข้อ ๑ และข้อ ๒ พอสมควร ว่ากันว่าพอไปวัดตอนสาย ๆ ได้บ้าง ก็ในระดับภายในประเทศด้วยกันเท่านั้นเอง

สำหรับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จนถึงปัจจุบัน เมื่อว่าด้านระยะเวลาก็นับเป็นเวลา ๑๕ ปีเศษ ผ่านการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกทั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) องค์กรมหาชน มาอย่างโชกโชก แต่เมื่อว่าตามสภาพความเป็นจริงและผลงานที่ประจักษ์ซึ่งผ่านการประเมินคุณภาพภายในไปไม่นานนัก คงอยู่ในสภาพข้อ ๓ แน่นนอนแบบไม่ต้องสงสัยว่าไปแล้วยังมีหลายปัจจัยที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบอีกมากมาย ด้วยเหตุที่เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ เน้นหนักไปทางสงฆ์ทั้งด้านการบริหารและจำนวนนักศึกษาที่เป็นนิสิต ตัวชี้วัดและเกณฑ์ประเมินคุณภาพสำหรับประเมิน ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงตามบริบทและการบริหารจัดการนัก แต่มหาวิทยาลัยเองก็คงไม่ปฏิเสธที่จะไม่รับการประเมินแต่ประการใด ด้วยความมุ่งมั่นของผู้คณะผู้บริหารทุกระดับ โดยเฉพาะองค์อธิการบดีท่านอยากเห็นความเจริญก้าวหน้าด้านผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะด้านการประกันคุณภาพเมื่อเทียบกับตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏแล้วเรายืนอยู่ในระดับใด สมกับเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ขึ้นนำสังคมด้านจิตวิญญาณหรือไม่อย่างไร

นับได้ว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้การประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สถาบันการศึกษาต้องรีบดำเนินการอย่างจริงจังและเร่งด่วน เช่น การตื่นตัวในเรื่องการประกันคุณภาพในประเทศต่าง ๆ การสื่อสารไร้พรมแดน ความคาดหวังของสังคม สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนข้อจำกัดในด้านงบประมาณของประเทศ และการเพิ่มเสรีด้านการค้าและการบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้ ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัว ทุกอย่างจะเป็นอิสระเสรี เราจะหยุดนิ่งเฉยอยู่กับที่เห็นที่จะลำบาก ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ต่างตระหนักถึงเรื่องการประกันคุณภาพ จึงทำให้มีการตราออกมาเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ในปัจจุบัน

สาระสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา : ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ในบททั่วไปด้านความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา ๖ กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ถือว่าเป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษาของประเทศเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่สำคัญคือพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้... ฯลฯ คำถามที่ตามมาก็คือว่า ทำอย่างไรจะพัฒนาคนไทยให้บรรลุเป้าหมายได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับนี้ได้ ยิ่งตอนท้ายระบุกำชับไว้อย่างหนักแน่นและชัดเจนว่า.... สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อันนี้ถือว่าเป็นโจทย์ที่สำคัญมากมาก ไม่ว่าจะใครจะเป็นรัฐบาลบริหารประเทศก็ตามต้องสามารถตีโจทย์นี้ให้แตก ทำอย่างไรคนไทยจะรักกัน สามัคคีปรองดองกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีความสุข ชนิดที่ต้องไม่พียงสี ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย แบ่งก๊กแบ่งเหล่า ตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติให้ได้

นอกจากนั้น ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด ๖ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยในหมวดนี้เองมีหลายมาตราที่ระบุถึงระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาที่แต่ละสถาบันการศึกษาจะต้องดำเนินการ เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

มาตรา ๔๗ ระบุว่าให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก และในวรรคสองของมาตรานี้เอง บัญญัติว่า ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้ เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้เอง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยกฎกระทรวงฯ ฉบับนี้ มีสาระสำคัญที่น่าศึกษา คือ

ข้อ ๓ ระบุว่าระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ต้องประกอบด้วย (๑) การประเมินคุณภาพภายใน (๒) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และ (๓) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อ ๔ ระบุว่า ระบบประกันคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานและมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ต้องประกอบด้วย (๑) การประเมินคุณภาพภายนอก (๒) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

นอกจากนั้น ยังกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของชุมชน และต้องจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาและเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชน นอกจากนี้ยังต้องนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปประกอบการทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอีกด้วย โดยระบุไว้ในข้อ ๕-๖-๗ ของกฎกระทรวงฉบับนี้ตามลำดับ

ประกันคุณภาพการศึกษา : งานที่ทำหายบุคลากรทุกระดับในองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) ได้ปรับปรุงและพัฒนาคู่มือประกันคุณภาพการศึกษาระดับล่าสุด เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ในคู่มือเล่มนี้ เกณฑ์สำหรับประเมินเข้มข้นกว่าเดิมมาก และการประเมินลงลึกถึงระดับหลักสูตรการเรียนการสอนเลยทีเดียว ซึ่งแตกต่างจากครั้งที่ผ่านมา การประเมินภายในจะประเมินในภาพรวมของคณะหรือสำนักวิชา หรือที่พวกเราชอบพูดติดตลกว่าแบบเหมาเข่ง มิได้แยกออกมาเป็นส่วนย่อย ๆ ในระดับหลักสูตรอย่างนี้ ด้วยเหตุที่ประเมินในภาพรวมอาศัยคนส่วนมากภายในส่วนงาน บางหลักสูตรอาจารย์ประจำหลักสูตรมีผลงานล้นหลามก็สามารถเฉลี่ยทำให้ให้ท่านอื่นๆซึ่งมาใหม่ยังไม่มีผลงานอะไรได้ฟังพาอาศัยบ้าง จึงส่งผลต่อการดำเนินงานในระดับดีเยี่ยมที่สุดก็แค่เพียงพอใช้ ไม่เคยปรากฏว่าคะแนนประเมินเป็น ๐ (ศูนย์) ในระดับคณะ แต่รอบนี้การประเมินพอลงลึกถึงระดับหลักสูตรแล้ว ต้องแยกงาน แยกเงิน แยกคน ชนิดที่ว่าแยกทุกชนิดขาดจากกันตามหลักสูตรที่ต้นสังกัด หรือจะพูดว่าต้องยืนด้วยลำแข้งตนเองท่านนั้นก็ไม่มีผิดนัก ว่ากันว่า บางหลักสูตรแย่งขนาดที่ไม่มีผลงานพอทำयाสักชิ้นเลยก็มี นี่คือสภาพจริงที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้

ในรอบ ๑๕ ปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของผู้บริหารประเภทค่อยเป็นค่อยไป ถือตามภาคิโตบรมที่ว่า “ช้าๆ ได้พร้าเล่มงาม” ซึ่งทุกอย่างก็ดำเนินไปตามกรอบที่กำหนดอย่างลงตัวตามปฏิทินงานที่กำหนดไว้ โดยผ่านการประเมินคุณภาพภายในระดับสถาบันจากผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) ทั้งหมด ๗ ครั้ง (ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๘) และผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจากผู้ประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) องค์การมหาชน ทั้งหมด ๓ ครั้ง (ปี พ.ศ. ๒๕๔๘, ๒๕๕๑ และ ๒๕๕๖) ด้วยความเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ผู้บริหารส่วนมากเป็นพระสงฆ์ ผู้เรียนคือนิสิตส่วนมากก็เป็นพระสงฆ์ ผลผลิตของมหาวิทยาลัยจึงเน้นหนักไปในด้านการส่งเสริม สนับสนุนกิจการคณะสงฆ์และสนองงานคณะสงฆ์เป็นส่วนใหญ่ นั่นคือเป็นเสาหลักของแผ่นดินในด้านพัฒนาจิตใจและสังคมเหล่ามวลมนุษยชาติโดยไม่เลือกชั้นวรรณะว่าจะจะเป็นเชื้อชาติหรือนับถือศาสนาใด ตามปณิธานและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และก็สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของบัณฑิตของมหาวิทยาลัย นั่นคือ “มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา” กล่าวคือการดำรงตนเป็นศาสนทายาท เพื่อสืบสานต่อพระพุทธศาสนา เห็นได้จากผู้บริหารส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยเองล้วนแล้วแต่จบจากสถาบันแห่งนี้เกือบทั้งสิ้น

การที่มหาวิทยาลัยผ่านการประเมินคุณภาพทั้งจากภายในและภายนอกในหลายครั้งๆ ที่ผ่านมาทั้งจาก สกอ.และ สมศ. มาจนถึงปัจจุบันนี้ ถือว่าเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของบุคลากร มจร ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค นับเป็นโชคดีที่บุคลากรทุกระดับให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย นับแต่อธิการบดีเป็นต้นมา ซึ่งว่าไปก็ไม่แตกต่างจากการสอบประจำปี แน่นนอนที่สุดเมื่อผลการสอบปรากฏออกมาว่าผ่าน จะผ่านในระดับใดก็ตามย่อมจะนำความภาคภูมิใจมาให้คนสอบเสมอ และคนที่ดีใจที่สุดยิ่งไปกว่าคนสอบนั้นก็คือผู้บังคับบัญชาหรือผู้ปกครอง อย่างน้อยที่สุดก็แสดงให้เห็นแล้วว่าที่พร้าสอนมา แนะนำมา หรืออบรมบ่มเพาะมา มันผลิดอกออกผลสู่สายตาทายานอกแล้ว อันนี้คือความภาคภูมิใจในระดับหนึ่ง

กล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยที่มีส่วนงานมากที่สุดในประเทศ เมื่อเทียบกับสถาบันระดับอุดมศึกษาด้วยกัน เพราะมีส่วนงานระดับวิทยาเขต วิทยาลัย ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการทั่วทุกภาคของประเทศ นอกจากนั้นยังมีสถาบันสมทบทั้งในประเทศ และต่างประเทศอีก ๗ แห่ง การบริหารคนและทรัพยากรจำนวนมากอย่างนี้ ต้องอาศัยระบบและกลไก

ที่มีคุณภาพในการควบคุมและดำเนินงาน เป็นการยากมากที่จะทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันหมด แต่เป็นเพราะว่าผู้บริหารใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานจึงทำให้ทุกอย่างดำเนินไปอย่างราบรื่น ซึ่งที่ว่านี้หมายรวมถึงงานประกันคุณภาพด้วย และด้วยเหตุที่มีส่วนงานเป็นจำนวนมากนี้เอง ทำให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ ดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ยกตัวอย่างเช่น การปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินใหม่ในแต่ละครั้ง ต้องใช้ทั้งเวลา งบประมาณ และบุคลากรในการชี้แจงหรือทำความเข้าใจพอสมควร บางครั้งสำหรับบางส่วนงานนอกรอบก็มี ด้วยเหตุเดียวคือมุ่งหมายให้คนทำงานหรือผู้ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพประจำส่วนงานนั้น ๆ เข้าใจตรงกันและชัดเจน และยังไปกว่านั้น บางส่วนงานบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านนี้ปรับเปลี่ยนบ่อยยิ่งกว่าทรงผมเสียอีก กอปรกับเป็นของใหม่ ผวนกับคนรับผิดชอบก็ใหม่ ยิ่งรวมเป็นของใหม่ทั้งหมดชนิดป้ายแดง คนทำงานประกันคุณภาพต้องเข้าใจงาน รู้ลักษณะงาน รู้สถานการณ์ เป็นนักบูรณาการ และเป็นนักประสานสืบทิต เพราะงานนี้เกี่ยวข้องกับงานทุกชนิดและคนทุกคนในองค์กร เป็นการยากมากที่มีมือใหม่ป้ายแดงจะทำงานนี้ได้สำเร็จ ถ้าปราศจากคุณสมบัติดังกล่าวมา

ประกันคุณภาพการศึกษา : บททดสอบผู้บริหารทุกระดับ

การวัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพ ก็คือการบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของเกณฑ์ประเมินและตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้ในแผน ผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางชี้วัดความสำเร็จของภาระงานที่กำหนดไว้ในแผนตามนโยบายของมหาวิทยาลัย คือผู้บริหารทุกระดับ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องตระหนัก ศึกษา เรียนรู้ และใส่ใจกับบทบาทและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ สถาบันการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารงานและงานประกันคุณภาพ ส่วนมากก็ได้ผู้บริหารระดับมืออาชีพเหล่านี้เป็นตัวจักรหรือฟันเฟืองขับเคลื่อนการดำเนินงาน จึงทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งผู้บริหารเป็น ๓ ระดับ คือระดับต้น นับตั้งแต่หัวหน้าฝ่ายขึ้นไป ระดับกลาง นับตั้งแต่ผู้อำนวยการกองในสำนัก วิทยาลัย เป็นต้นไป และระดับสูง นับตั้งแต่ผู้อำนวยการสำนัก วิทยาลัย เป็นต้นไป ผู้บริหารทุกระดับเช่นนี้จะมิในทุกส่วนงานของมหาวิทยาลัย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงกล่าวได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประมวลผลการดำเนินงานทั้งหมดของส่วนงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ในรอบปีงบประมาณหรือปีการศึกษา ว่าบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงถือได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ของบุคลากร

ในส่วนงานนั้น ๆ ทุกคนจะต้องช่วยกันผลักดัน รับผิดชอบและดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดให้ได้ ส่วนงานไหนจะก้าวหน้าหรือประสบผลสำเร็จตามมุ่งหวังมากน้อยเพียงใด ผลงานจะเป็นตัวกำหนดหรือชี้วัด เมื่อผลงานไม่เป็นไปตามแผนของส่วนงาน ผู้บริหารดังกล่าวนี้คงยากที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบใดๆ

มหาจุฬากับการประเมินคุณภาพการศึกษา : มาตรฐานคุณภาพและประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถปรับตัวและจัดทำระบบประกันคุณภาพตามนโยบายของรัฐ และจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจาก สกอ. และ สมศ. จากผลการประเมินในรอบ ๑๕ ปี ที่ผ่านมา มองเห็นได้จากการทำงานที่มหาวิทยาลัยได้จัดทำและปรับปรุงคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของมหาวิทยาลัยจนถึงปัจจุบัน มีจำนวนถึง ๗ เล่ม เล่มล่าสุดผู้เขียนจำได้ว่า ปลายปี ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นช่วงชี้แจงตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินคุณภาพภายในเล่มล่าสุดของ สกอ. แก่บุคลากรทุกส่วนงานของมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกอ. (ผศ.ปรานี พรรณวิเชียร) ชมเชยว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่จัดพิมพ์คู่มือการประกันคุณภาพฉบับล่าสุดของ สกอ. ให้กับบุคลากรทุกคนได้ลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญและตระหนักถึงงานประกันคุณภาพในระดับต้นๆ แม้ว่าการประเมินคุณภาพนอกจาก สมศ. จะเว้นวรรคไประยะหนึ่งก็ตาม แต่ระบบประกันคุณภาพภายในต้องดำเนินไปตามระบบ ตามลำดับสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง จะเว้นระยะไปดูเหมือนจะไม่เหมาะสมโดยกว่าจะตั้งตัวแต่ละครั้งได้ต้องใช้เวลานาน

จากผลการประเมินคุณภาพภายในระดับสถาบัน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ปีการศึกษา ๒๕๕๗) ตามคู่มือประกันคุณภาพฉบับที่ลงลึกถึงระดับหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกอ. เข้าประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๙-๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ๓ ท่าน ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ มีสุข เป็นประธาน โดยมีกรรมการ ๒ ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลเรือตรีหญิง ดร.สุภัทรา เอื้องวงศ์ และมีกรรมการภายใน ๒ ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง และอาจารย์ไฉไลฤดี ยวนะศิริ ซึ่งผลการประเมินคุณภาพปรากฏผล ดังนี้

องค์ประกอบ	คะแนนเฉลี่ยองค์ประกอบ					ผลการประเมิน
	จำนวนตัวบ่งชี้	ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลลัพธ์	คะแนนเฉลี่ย	
องค์ประกอบที่ ๑ การผลิตบัณฑิต	๕	(๑.๒) ๔.๒๗, (๑.๓) ๑.๒๕	(๑.๔) ๕, (๑.๕) ๕	(๑.๑) ๐.๔๙	๓.๒	การดำเนินงานระดับพอใช้
องค์ประกอบที่ ๒ การวิจัย	๓	(๒.๒) ๓.๙๙	(๒.๑) ๕	(๒.๓) ๑.๕๑	๓.๕	การดำเนินงานระดับพอใช้
องค์ประกอบที่ ๓ การบริการวิชาการ	๑		(๓.๑) ๕		๕	การดำเนินงานระดับดีมาก
องค์ประกอบที่ ๔ การทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม	๑		(๔.๑) ๕		๕	การดำเนินงานระดับดีมาก
องค์ประกอบที่ ๕ การบริหารจัดการ	๓		(๕.๑) ๔, (๕.๓) ๓	(๕.๒) ๒.๔	๓.๑๓	การดำเนินงานระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ยตามองค์ประกอบ	๑๓	๓.๑๗	๔.๕๗	๑.๔๗	๓.๕๓	การดำเนินงานระดับดี

ก. ตารางแสดงการประเมินโดยแยกตามระดับหลักสูตรของแต่ละส่วนงาน (ภาพรวมของมหาวิทยาลัย)

ที่	ส่วนงาน	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		รวม		ผ่าน ร้อยละ
		ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	
๑	บัณฑิตวิทยาลัย			๐	๔	๐	๒	๐	๖	๐
๒	คณะพุทธศาสตร์	๓	๘	๐	๒			๓	๑๐	๒๓.๐๘
๓	คณะครุศาสตร์	๐	๔	๐	๑	๐	๑	๐	๖	๐
๔	คณะมนุษยศาสตร์	๑	๓	๐	๕	๐	๑	๑	๙	๑๐
๕	คณะสังคมศาสตร์	๓	๑๗	๐	๓	๐	๒	๓	๒๒	๑๒
๖	วิทยาเขตหนองคาย	๔	๐	๑	๐			๕	๐	๑๐๐
๗	วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	๐	๗	๑	๒			๑	๙	๑๐
๘	วิทยาเขตเชียงใหม่	๒	๖	๐	๒	๐	๑	๒	๙	๑๘.๑๘
๙	วิทยาเขตขอนแก่น	๓	๙	๐	๔	๐	๑	๓	๑๔	๑๗.๖๕
๑๐	วิทยาเขตนครราชสีมา	๒	๕	๐	๒			๒	๗	๒๒.๒๒
๑๑	วิทยาเขตอุบลราชธานี	๐	๖	๐	๑			๐	๗	๐
๑๒	วิทยาเขตแพร่	๑	๓	๐	๒			๑	๕	๑๖.๖๗
๑๓	วิทยาเขตสุรินทร์	๐	๕	๐	๑			๐	๖	๐
๑๔	วิทยาเขตพะเยา	๑	๕	๐	๑			๑	๖	๑๔.๒๙
๑๕	วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส	๒	๐	๐	๒			๒	๒	๕๐
๑๖	วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน	๑	๓	๐	๑			๑	๔	๒๐
๑๗	วิทยาลัยสงฆ์เลย	๒	๑	๐	๑			๒	๒	๕๐
๑๘	วิทยาลัยสงฆ์นครพนม	๐	๕	๐	๐			๐	๕	๐

ร่องรอยประสบการณ์มองผ่านประกันคุณภาพ

๔๘๕

๑๙	วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์	๔	๗	๐	๓			๔	๑๐	๒๘.๕๗
๒๐	วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช	๔	๖	๐	๑			๔	๗	๓๖.๓๖
๒๑	วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์	๑	๒	๐	๑			๑	๓	๒๕
๒๒	วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี	๑	๒					๑	๒	๓๓.๓๓
๒๓	วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง	๑	๒					๑	๒	๓๓.๓๓
๒๔	วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน	๒	๒					๒	๒	๕๐
๒๕	วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ	๒	๑					๒	๑	๖๖.๖๗
๒๖	วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร	๑	๓					๑	๓	๒๕
๒๗	วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย	๐	๓					๐	๓	๐
๒๘	วิทยาลัยพุทธศาสตร์ นานาชาติ			๐	๑	๐	๑	๐	๒	๐
	รวม	๔๑	๑๑๕	๒	๕๐	๐	๙	๔๓	๑๖๔	๒๐.๗๗
	ร้อยละ	๒๖.๓	๗๓.๗	๔.๘	๙๕.๒	๐	๑๐๐	๒๐.๘	๗๙.๒	๒๐.๗๗

ข. ตารางแสดงผลการประเมินระดับคณะ/วิทยาเขต/วิทยาลัย ที่จัดการศึกษาทุกส่วนงาน

ที่	ส่วนงาน	คะแนน	ระดับคุณภาพ
๑	บัณฑิตวิทยาลัย	๓.๓๒	พอใช้
๒	คณะพุทธศาสตร์	๑.๖๒	ต้องปรับปรุง
๓	คณะครุศาสตร์	๒.๗๙	พอใช้
๔	คณะมนุษยศาสตร์	๑.๙๒	ต้องปรับปรุง
๕	คณะสังคมศาสตร์	๒.๔๗	ต้องปรับปรุง
๖	วิทยาเขตหนองคาย	๓.๕๒	ดี
๗	วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	๒.๙๑	พอใช้
๘	วิทยาเขตเชียงใหม่	๒.๖๐	พอใช้
๙	วิทยาเขตขอนแก่น	๓.๐๗	พอใช้
๑๐	วิทยาเขตนครราชสีมา	๒.๑๘	ต้องปรับปรุง
๑๑	วิทยาเขตอุบลราชธานี	๑.๘๙	ต้องปรับปรุง
๑๒	วิทยาเขตแพร่	๓.๐๓	พอใช้
๑๓	วิทยาเขตสุรินทร์	๒.๔๘	ต้องปรับปรุง
๑๔	วิทยาเขตพะเยา	๒.๖๖	พอใช้
๑๕	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส	๒.๔๘	ต้องปรับปรุง
๑๖	วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน	๓.๑๗	พอใช้
๑๗	วิทยาลัยสงฆ์เลย	๒.๔๔	ต้องปรับปรุง
๑๘	วิทยาลัยสงฆ์นครพนม	๑.๔๒	ต้องปรับปรุงเร่งด่วน

ที่	ส่วนงาน	คะแนน	ระดับคุณภาพ
๑๙	วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์	๒.๗๕	พอใช้
๒๐	วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช	๒.๖๖	พอใช้
๒๑	วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์	๑.๗๕	ต้องปรับปรุง
๒๒	วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี	๑.๖๑	ต้องปรับปรุง
๒๓	วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง	๒.๓๗	ต้องปรับปรุง
๒๔	วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน	๑.๗๘	ต้องปรับปรุง
๒๕	วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ	๑.๒๗	ต้องปรับปรุงเร่งด่วน
๒๖	วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร	๓.๐๐	พอใช้
๒๗	วิทยาลัยสงฆ์เข็ญราย	๑.๙๒	ต้องปรับปรุง
๒๘	วิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ	๑.๗๖	ต้องปรับปรุง

นี่เป็นผลจากการประเมินคุณภาพภายใน ตามคู่มือประกันคุณภาพฉบับปรับปรุงล่าสุดสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั้งของรัฐและเอกชนจะต้องใช้คู่มือเล่มนี้ในการประเมิน วันแต่สถาบันที่ใช้ระบบอื่น เช่น CUPT-QA, AUN-QA, EdPEX, TQA หรือระบบอื่นที่สถาบันพัฒนาขึ้นและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา (คปภ) แล้ว จากผลการประเมินในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์ประเมินรอบนี้มุ่งวัดลงลึกถึงระดับหลักสูตร เริ่มต้นตั้งแต่คุณวุฒิ ผลงานทางวิชาการ ผลงานการวิจัยของอาจารย์สอนว่าตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอนหรือไม่ พอกันที่ชนิดที่เรียกว่า จบปริญญาเอกแล้วสอนสาขาวิชาอะไรก็ได้ คงใช้กับการประเมินรอบนี้เห็นที่จะยากลำบาก ยิ่งนัก ถือว่ามหาวิทยาลัยผ่านการประเมินคุณภาพภายในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย ๓.๕๓ จากคะแนนเต็ม ๕ ในภาพรวมแล้วถือว่าสอบผ่านแบบเฉียดฉิวมาก เมื่อว่าในรายละเอียดแยกเป็นระดับหลักสูตร และระดับคณะแล้วอาการโคม่าสาหัสสากรรจ์มาก ต้องห้องไอซียูเท่านั้นถึงจะรอด จัดได้ว่าเป็นงานที่ทำทลายความสามารถผู้บริหารเป็นอย่างมาก เห็นที่จะต้องใช้ยาแรง ไม่งั้นคงไม่รอดกันทั้งแผงเป็นแน่

บทสรุป

ในรอบ ๑๕ ปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยได้รับการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จัดได้ว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ถ้าเป็นการสอบก็ถือว่าสอบผ่านตามเกณฑ์ แต่ด้วยเกณฑ์ประเมินที่ปรับเปลี่ยนบ่อยตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และกระแสทางการเมืองอยู่เป็นประจำ กอปรกับทุกๆ รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ อยากเห็นประเทศชาติเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติอารยะประเทศ จึงคิดหาวิธีพัฒนาการศึกษาด้วยการจัดทำระบบวัดผลและประเมิน

คุณภาพด้านการศึกษาใหม่ให้เหมาะสม จึงส่งผลให้การประเมินในแต่ละรอบมีผลต่อการดำเนินงานของสถาบันการศึกษามีไข่น้อย ด้วยเหตุที่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในไทยมีเป็นจำนวนมากทั้งของรัฐและเอกชน และแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จึงเป็นการยากมากที่จะใช้เครื่องมือสำหรับวัดชนิดเดียวกันได้ทุกสถาบัน (one size fits all) เห็นได้จากการหยุดชะงักการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในรอบสองปีที่ผ่านมา

ด้วยเหตุนี้เองที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) จึงได้มีคำสั่งตั้งคณะทำงานติดตามเกณฑ์ประเมินและตัวชี้วัดรอบสี่ทั้งของ สกอ. และ สมศ. เมื่อปลายปี ๒๕๕๖ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นประธานคณะทำงาน และผู้เขียนเองเป็นหนึ่งในคณะทำงานชุดนี้ โดยได้ประชุมสัมมนาเพื่อหาข้อยุติในเรื่องนี้ใช้เวลาเป็นปี จนสามารถตกผลึกสร้างเป็นระบบ CUPT-QA (the Council of the University Presidents of Thailand Quality Assurance) ขึ้น โดยดัดแปลงมาจาก AUN-QA (ASEAN University Network Quality Assurance) และนำเข้าเสนอที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ทอแมก) ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๗ ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการว่า มหาวิทยาลัยใน ทอแมก. จะนำระบบนี้ไปใช้ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ เป็นต้นไปโดยมหาวิทยาลัยไหนพร้อมสามารถดำเนินการได้เลย โดยผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยแล้วแจ้ง คปภ. เพื่อรับทราบและเห็นชอบ ซึ่งมหาวิทยาลัยที่นำระบบนี้ไปใช้ในขณะนี้จำนวน ๕ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (มจพ) สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล) มหาวิทยาลัยพะเยา (มพ) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ) และในปีการศึกษา ๒๕๕๘ มีมหาวิทยาลัยใน ทอแมก. ที่จะนำระบบนี้ไปใช้อีกประมาณ ๑๐ แห่ง ซึ่งระบบนี้ สถาบันอุดมศึกษาใน ASEAN ด้วยกันใช้เป็นคู่มือการประเมินคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ปัจจุบันประธานใหญ่อยู่ประเทศสิงคโปร์ ส่วนสำนักงานเลขาธิการอยู่ที่ประเทศไทยคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้ระบบหมุนเวียนกันไป โดย ทปอ.ได้ประยุกต์ระบบดังกล่าวมาใช้ซึ่งเรียกว่า CUPT-QA ระบบนี้ เชิงคุณภาพคล้าย ๆ กับ สกอ.สูงสุดมี ๗ คะแนน และไม่มีคะแนนเป็น ๐ (ศูนย์) เริ่มจาก ๑ คะแนนเป็นต้นไป แต่ สกอ. มีคะแนนเป็น ๐ (ศูนย์)ได้ สูงสุด ๕ คะแนน เมื่อว่าโดยภาพรวมก็คล้าย ๆ กัน ถ้าได้คะแนน ๕ ของ สกอ. แสดงว่าสุดยอดเป็นเลิศ ส่วน CUPT-QA ถ้าได้คะแนนเต็มแสดงว่าสามารถเข้าแข่งขัน

ระดับ World Class ได้อย่างสบายๆ ซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้ผู้เขียนกำลังสรุปและทำรายงานเสนออย่างเป็นทางการต่อไป

การปรับเปลี่ยนเกณฑ์ประเมินคุณภาพแต่ละครั้ง ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวตาม กอปรกับการมีส่วนงานที่จัดการศึกษากระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ยิ่งต้องใช้เวลาในการชี้แจงและทำความเข้าใจพอสมควร ว่ากันว่ากว่าจะลงตัวได้ต้องใช้เวลาก่อนปีทีเดียว เพราะเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายและทุกคน ดังนั้น ผู้มีบทบาทสำคัญคือบุคลากรทุกคนต้องให้ความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ เพราะการดำเนินงานจะทำคนเดียวมิได้ ต้องเดินหน้าพร้อมกันทั้งองค์กร ต้องอาศัยความร่วมมือเพียงของบุคลากรในองค์กรเป็นที่ตั้ง เปรียบเสมือนการลงเรือข้ามฟาก จะอาศัยเพียงนายท้ายเรือบังคับเรืออย่างเดียวมิได้ นายท้ายเรือบอกให้นั่งซ้ายบ้าง ขวาบ้าง กลางบ้าง ทุกคนในเรือต้องทำตามและปฏิบัติตามโดยให้ความร่วมมือ เพราะถ้าเรือข้ามถึงฝั่งได้แสดงว่าทุกคนปลอดภัย หากใช้นายท้ายเรือคนเดียวไม่ การประกันคุณภาพการศึกษาก็เป็นไปเฉกเช่นเดียวกัน เครื่องจักรหรือฟันเฟืองสำคัญในการผลักดันคือบุคลากรในองค์กรหรือสถาบันทุกระดับต้องใส่ใจและตระหนัก ต้องช่วยกันประคับประคอง ต้องทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจ และแรงศรัทธา ช่วยเสริมแรงให้งานประกันคุณภาพบรรลุเป้าหมายให้ได้ เพราะบุคลากรทุกคนคือกุญแจแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมคุณภาพ เรียกได้ว่าเป็นมาตรวัดคุณภาพคนทำงาน เมื่องานมีคุณภาพตามที่กำหนด คนก็มีคุณภาพไปด้วย สมกับจุดมุ่งหมายของงานประกันคุณภาพที่ว่า เพื่อให้ อ่านตนออก บอกตนได้ ใช้ตนเป็น และเห็นตนชัด.

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. รายงานประจำปีการประกันคุณภาพการศึกษาระดับ
อุดมศึกษา ประจำปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒.

_____. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

_____. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๔๗.

_____. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. บริษัท ๒๑ เซ็นจูรีการพิมพ์, ๒๕๕๐.

_____. รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓ ปี พ.ศ.
๒๕๕๔.

_____. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ๒๕๕๗. เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๔๗.

_____. รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในประจำปีการศึกษา ๒๕๕๗ ปี พ.ศ.
๒๕๕๘.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). รายงานผลการประเมิน
คุณภาพภายนอกกรอบที่ ๑-๒ ของ สมศ. ประจำปี ๒๕๔๘-๒๕๕๑.

_____. รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประจำปี ๒๕๕๖.

สำนักนายกรัฐมนตรี. กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.
๒๕๕๓, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๒๓ ก ๒ เมษายน ๒๕๕๓.

_____. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓.